

мінюючись самим, допомагати їм і усьому людству перейти в Золоте століття істини і чистоти.

«ТРАНСЕСТЕТИКА» ЯК ЕСТЕТИКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ВТРАЧЕНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Наталія Юріївна Тарасова
Україна

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії і педагогіки
НТУ «Дніпровська політехніка»*

Вже в першій половині ХХ століття для Т. Адорно було очевидно, що пізньомодерне мистецтво, включене в систему масової виробничої комерціалізації, піддане глибоким антропологічним зсувам, змінює свої суспільні функції, змінюючись внутрішньо. Воно піддається всезагальному оречевленню та заплутується в суперечностях, відбиваючи об'єктивні антиномії. І в намаганні подолати в собі ці суперечності, доводить їх до крайнощів, одночасно позбавляючись сутнісних властивостей – дарувати ілюзії, перетворювати реальність в ідеальну. Неминуче сталося зіштовхування в естетиці протилежних тенденцій – «реставрації свідомого відходу від рацію» та протилежного прагнення тотальної раціоналізації. Але, як зауважував Адорно, це ж лише музика, де навіть питання контрапункту засвідчили непримиренність конфліктів⁵⁸.

Наступ інформаційної доби призвів до ще більш радикальних змін естетичної свідомості в контексті загального відчуття перебування в стані «після оргії», як це метафорично визначив Ж. Бодрійяр. Технології зайняли міцні позиції в творчій діяльності. Естетична операційність дорівнялася операційності кібернетичних програм. На думку філософа, естетика стала трансестетикою, яка втілюючи стан визволення мистецтва від попереднього оречевлення, виробництва символів, вибуху знаків, культу естетичних насолод, рухається в пустоту. Мистецтво сітьової цивілізації, не створюючи нового, прагне розіграти, інсценувати увесь минулий естетичний

⁵⁸ Адорно Т.В. Философия новой музыки. С. 6-7. [http // royallib. com](http://royallib.com)

сценарій, адже воно захворіло на «епідемію прикидування»⁵⁹. Інформаційні засоби численно повторюють, розмножують художні форми, ідеали, фантазії, образи, мрії різних часів, тим самим прививають естетиці «логіку вірусу розсіювання мереж». Твори клонуються за лінійною прогресією. Естетична цінність потрапляє у безперервність спіралі побутових-ринкових-структурних-фрактальних цінностей, сутність яких нагадує зростання метастазів, вірулентність, ланцюгову реакцію. Естетика вивільнення, підтримана сітьовою свідомістю, пропонує безкінечні заміщення, збільшує можливість змінюваності. Позбавлена генетичного коду цінностей, ідей, концепцій, естетика позбавляється своєї сутності. В інформаційному просторі функціонування твору абсолютно індиферентне змісту. Функція творчого розмноження витісняє сенс існування. Розпад цілісності художньої творчості занурює в хаос. Коли все естетично, то естетичне – таке ж технічне, політичне, сексуальне, рекламне, інформативне. Мистецтво зникає, вважає Бодрійяр, воно не може в цій атмосфері здійснитися як ідеальна, досконала форма, «друга реальність», ілюзія, що заперечує реальність, як талановита авантюра. Художній твір розчинений у повсякденній реальності, в «трансестетичній банальності»⁶⁰. Закінчено усі революційні, авангардні рухи в ім'я нових форм, образів, мови, навіть «критичні події» дадаїзму й антимистецтва Дюшампа відступають перед банальними образами. Мистецтво звільняється від властивих йому правил вищої естетичної гри. Ланцюговою реакцією в естетичне постачається поверховість, метушня, що виганяє з творчості тишу для роботи фантазії, думки, емоції, задуму, осмислення, стимулює «безперервну фікцію, що позбавляє нас від пустоти нашого розумового екрану»⁶¹.

Близька до цього в міркуванні про естетичну свідомість інформаційної культури й філософська позиція О. Забужко. На її думку, в мистецькому світобаченні інформаційна революція позначилася наступом посттрагічності, втратою суб'єктивності, очищувальної катарсичності. Життя трагічного постає в формах гротеску, рімейках, кримінальних хроніках. Іронічність автора заступила його щирість. Людина з персональним комп'ютером, свідома заміненості одного твору – множиною подібних, не розуміє

⁵⁹ Бодрійяр Ж. Прозрачність зла. М.: Добросвет, Издательство «КДУ», 2012. С. 9.

⁶⁰ Там само. С. 17-20.

⁶¹ Там само. С. 21-22.

цінності унікального творіння, неповторного, моментального – «втраченої скрипки» (рукопису, полотна, храму, бібліотеки, першої й останньої любові)⁶². І в цьому інформаційне суспільство, на її думку, збігається з тоталітарним. Трагічна героїзація спотворена зміною місць жертви й ката, ідея вини й спокути, суду, втрачають сенс «добро і зло, краса і неподобство, істина і лжа зливаються в суцільному вихорі біснуватого танцю». «Нещастя більше «не конвертується», публіка «не читає», «не відвідує», «не цікавиться», «митці в глобальному неврозі культури» не служать казковими птахами - «дроздами», що годують, «смішать і страшать». Лише «гротескне зубоскальство» замість душевного й морального очищення виправдовуються єдиною затребуваною естетичною формою⁶³.

Все це підтверджує дійсний в сьогоденному мистецтві та естетичній теорії пошук у втечі від справжнього життя, особистих думок, високого мистецтва, глибоких почуттів алгоритмів художньої творчості. Тільки «оцифрування», моделювання часових та архітектонічних процесів, різних типів і стилів репрезентацій, комп'ютерна імітація художніх технік стимулюються кардинально зміненою за сутністю естетичною потребою митця – отримати практичну користь від твору мистецтва. В естетиці поширюються кібернетичні ідеї, застосовується мікроестетична концепція моделювання художнього цілого через вибір конкретних елементів за інформаційним принципом «так-ні», замість критерію впорядкованості діють критерії надмірності, ентропії, синергетики, фракталу, рядів Фібоначчі, тощо⁶⁴.

Замість висновку: інформаційна культура спровокувала в сучасній естетичній свідомості добу «трансестетики» (Ж. Бодрійяр), яка виявляється добою втраченої художньої ідентичності через невичерпні суперечності тотожності й множинності, відсутність руху й позбавлення внутрішньо іншого, статичності й поверховості. Однак чи є кібернетичний естетичний розум альтернативою творчої «тиші» як джерела мистецького натхнення й творчості, феноменів художньої цінності, смислу, події, трагізму, суб'єктивності, унікальності? Якщо так, можна лише припустити, які нові антропологічні зсуви в

⁶² Забужко О. Про мистецтво в посттрагічному світі // Хроніки від Фортінбраса. К.: Факт, 2009. С.30.

⁶³ Там само. С. 31.

⁶⁴ Мигунов А.С., Ерохин С.В. Алгоритмическая эстетика. С.-П.:Алетейя, 2010. С. 6-7.

світорозумінні, соціальній діяльності, пізнанні, персональному життєвому світі інформаційних поколінь дадуть фрактальні критерії алгоритмічної естетики у виразі художньої істини мистецтвом недалекого майбутнього.

ЩАСТЯ ЯК СТАН СВІДОМОСТІ

Олександр Володимирович Тимофєєв
Україна

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії і педагогіки
НТУ «Дніпровська політехніка»*

Значимість того, що люди розуміють під словом «щастя» важко поставити під сумнів. Прагнення до щастя закладено в кожній людині і становить невід'ємну частину людської природи. Щастя – одна з основних людських цінностей. Однак сам феномен щастя вислизає від чітких визначень та категоризацій. В нашому повідомленні ми спробуємо розглянути проблему щастя в контексті стану свідомості.

Вже в античній філософії виникли основні підходи в розумінні щастя, що отримали розвиток в наступні епохи, – гедонізм, стоїцизм і евдемонізм.

Гедоністична позиція, сформульована Арістіппом (шлях до щастя – отримання задоволення і уникнення болю), стала об'єктом критики всіх наступних теорій щастя, які наголошували на тому, що задоволення – це пастка: вставши на шлях задоволення, людина перетворюється на раба задовольень. Цікавим доповненням гедоністичної позиції є вислів Епікура: «Для отримання більшої насолоди необхідно себе обмежувати». Це твердження можна вважати в якості переходу до стоїцизму.

Стоїки (Епіктет, Сенека, Марк Аврелій) розглядали в якості основного чинника щастя внутрішній стан людини. Вони провели різку грань між внутрішнім світом людини і зовнішніми обставинами його життя: ніщо зовнішнє не може вплинути на душевне благополуччя людини. Щастя людини в тому, щоб жити згідно з Логосом, космічним законом.